

Examenul de bacalaureat național 2020

Proba E. c)

Istorie

Test 9

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.

I. TÊTEL

(30 punct)

Olvassátok el figyelmesen az alábbi forrásokat:

A. „Moldva külpolitikai irányának meghatározó kiindulópontjakét Chilia 1465. évi meghódítása állt [...]. Ismét bebizonyosodott, hogy mennyire rendkívüli jelentőséggel bír a Duna torkolata feletti ellenőrzés, nem csupán Moldva és Havasalföld külpolitikájában, hanem a nagyhatalmakéban is [...], akiknek a Duna egyenlő mértékben stratégiai és kereskedelmi tengelyt jelentett.

Chilia 1465-ben történt meghódítása konfliktusba sodorta Moldvát Magyarországgal – ami a moldvai-lengyel kapcsolatok elmélyítését eredményezte [...]. Chilia meghódítására való reagálásképp, Corvin (I.) Mátyás, nagyszabású hadjárat szervezésébe kezdett Ștefan [cel Mare] ellen, és egy sokkal nagyratörőbb célt fogalmazott meg a dunai vár feletti ellenőrzés visszaállításánál: Ștefan [cel Mare] eltávolítását és Petru Aron trónra emelését, amely maga után vont a volna, ismét, Moldvának a magyar korona fennhatósága alá kerülését. Corvin Mátyás serege Moldvabányáig (*Baia*) nyomult előre, ahol [...] 1467-ben Ștefan [cel Mare] támadást indított. A bojárok összeesküvése, akik ellenségei voltak az uralkodói hatalom megerősítését célzó politikának, megfosztotta Ștefan [cel Mare]-t a megsemmisítő győzelem vágjától. Corvin Mátyás visszavonulásra kényszerült, végképp feladva a Moldva feletti ellenőrzés visszaállításának tervét.” (F. Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*)

B. „[...] Ștefan [cel Mare], Lengyelország támogatásával, megpróbálta visszaszerezni a várakat, amelyeket komoly veszély fenyegetett a Fekete-tenger északi medencéjében berendezkedő törökök miatt. Hogy megszerezze a lengyel támogatást, Ștefan hűségesküt tett Kázmér lengyel királynak Kolomija-ban (*Colomeea*) [...]. Ahogy Lengyelország békét kötött a törökökkel néhány évvel később, Ștefan is a lengyel példa követésére kényszerült [...] visszaállítva a békét a Portával és folytatva az adófizetést. [...]

1492-ben János Albert lett Lengyelország királya, aki [...] lázas diplomáciai és katonai előkészületekbe kezdett, hogy felszabadítsa Chilia és Cetatea Albă várait egy törökök ellen irányuló hadjáratral. Ám a lengyel király terve előírta, az oszmánellenes eseményeket megelőzőleg, Ștefan [cel Mare] eltávolításával a közvetlen lengyel ellenőrzés megteremtését Moldvában, mivel a moldvai uralkodó 1489-ben felélesztette szövetséget Magyarországgal, megszerezve [...] az erdélyi Csíkszicsó (*Ciceu*) és Küküllővár (*Cetatea de Baltă*) várait [...]. Az 1497-es nagy lengyel hadjárat, amelynek kihirdetett hivatalos célja Chilia és Cetatea Albă visszahódítása volt, elárulta valós indíttatását, mihelyt a lengyel csapatok [...] Moldva területére lépve Suceava irányába fordultak. De a vár elhúzódó ellenállása és más erők belépésnek veszélye a harcokba, különösen Magyarországé, arra kényszerítették [...] a lengyel királyt, hogy feladja az ostromot és megkezdje a visszavonulást. A visszavonulás alkalmával, Codrîi Cosminului-nál, Ștefan [cel Mare] serege meglepte és megsemmisítette a lengyel csapatok nagy részét.” (M.Bărbulescu, D.Deletant, K.Hitchins, Ș.Papacostea, P.Teodor, *Istoria României*)

A forrásokból kiindulva, válaszoljatok a következő követelményekre:

1. Nevezetek meg egy erdélyi várat a **B.** forrásból. **2 pont**
2. Említsetek meg az **A.** forrásból egy információt a „nagyhatalmakra” vonatkozóan. **2 pont**
3. Említsetek meg a román uralkodót és az általa vezetett középkori államot, amelyre mind az **A.**, mind a **B.** forrás is utal. **6 pont**
4. Írjátok a vizsgalapra annak a forrásnak megfelelő betűt, amely szerint a román uralkodó meghódítja Chilia-t. **3 pont**
5. Írjátok a vizsgalapra az **B.** forrásból kiemelt két olyan információt, amelyek között ok-okozati összefüggés van, pontosítva mindkét információ szerepét (*oké*, illetve *okozat*). **7 pont**
6. Mutassatok be két cselekedetet a XIV. századból, amelyek hozzájárultak a Kárpátoktól keletre levő középkori román állam megalakulásához. **6 pont**
7. Említsetek meg egy hasonlóságot a IX-X. századokban létezett helyi autonómiák és a XIII. században létezettek között a románok által lakott térségben. **4 pont**

II. TÉTEL

(30 pont)

Olvassátok el figyelmesen az alábbi forrást:

„A Román Országok irányításában a legfontosabb személy az uralkodó volt. Szinte korlátlan politikai, közigazgatási és igazságszolgáltatási hatalommal rendelkezett, pénzügyi és gazdasági kérdésekben meghatározó szereppel bírt. Ellenőrzése alatt tartotta a központi és a vidéki közigazgatás minden részét, amelynek tisztviselői közvetlen vagy közvetett módon felelősséggel tartoztak neki. Az uralkodó volt a legfelsőbb bíró, aki mindenféle peres ügyet meghallgatott, legyen az polgári vagy büntetőjogi, világi vagy egyházi, és aki legfelsőbb törvényszékként működött. A törvényekben rögzítettekhez képest szigorúbb vagy enyhébb ítéleteket is hozhatott, megkegyelmezhetett vagy kedve szerint megváltoztathatta a büntetéseket. [...]

Kevés alkotmányos korlát akadályozta meg az uralkodó ezen jogköreinek gyakorlását. [...] A legfontosabb korlátozás [...] az Oszmán Birodalomból érkezett. Az uralkodók kiválasztásának és trónról való eltávolításának szultáni joga valószínűleg az uralkodói hatalom útjában a legszörnyűbb és egyedüli akadályként volt jelen. A szultán úgy kezelte az uralkodót, mint egy oszmán tisztségviselőt, aki az oszmán tisztségviselői hierarchiában a fontosabb vezírek után következett. Ennek ellenére, a Fanar negyedben élő görögök áhítoztak a Román Országok trónjára, amelynek elérésében a közéleti karrierjük csúcsát látták, még akkor is, ha az a mód, ahogy meg akarták valósítani törekvéseiket, cselekvési szabadságukban erőteljes megkötésekre kényszerítette őket. Ahhoz, hogy megtarthassák tisztségüket, oszmán tisztviselők egész hadának kegyeibe kellett férközzenek. Az általuk nyújtott kölcsönök és különböző szívességek arra kényszerítették az ország vezetőit, hogy [...] gyakran ezek érdekeikkel szemben foganatosítsanak pénzügyi intézkedéseket, hogy ne beszéljünk az ország jólétéről, amelybe uralkodni érkeztek. Mindenesetre, az uralkodókat bármikor menesztette a szultán, az Oroszország által [oszmánokkal] kötött szerződések korlátai ellenére. 1786-ban például, Havasalföld és Moldva uralkodóit, Mihai Șuțu-t és Alexandru Mavrocordat-ot, hűtlenséggel gyanúsították és menesztették őket egy éjszaka folyamán.”

(K. Hitchins, *Románia, 1774 - 1866*)

A forrásokból kiindulva, válaszoljatok a következő követelményekre:

1. Nevezzétek meg a forrás alapján az Oszmán Birodalommal diplomáciai tevékenységet folytató nagyhatalmat. **2 pont**
2. Említsetek meg a századot, amelyben a forrásban szereplő események lejátszódtak. **2 pont**
3. Nevezzétek meg a forrásban szereplő központi politikai intézményt, és ennek képviselőjének egy közigazgatási jogkörét. **6 pont**
4. Említsetek meg a forrás alapján két igazságügyi előjogra vonatkozó információt. **6 pont**
5. Fogalmazzatok meg a forrás alapján egy szempontot az Oszmán Birodalom beavatkozásának következményeiről a Román Országok politikai megszervezésébe, alátámasztva a forrásból vett két információval. **10 pont**
6. Érveljétek egy megfelelő történelmi ténnyel azon kijelentés mellett, amely szerint a XIX. század hatodik évtizedében kidolgozott politikai tervezet hozzájárult a modern román állam létrejöttéhez. (Pontozzák a megfelelő történelmi tény bemutatását, valamint az ok-okozatiságot és a következtetést kifejező szavak használatát.) **4 pont**

III. TÉTEL

(30 pont)

Írjatok egy megközelítőleg két oldalas esszét a XX. század második felének Európájáról és Romániájáról, figyelembe véve a következőket:

- említetek meg egy ideológiát a XX. század második felének Nyugat-Európájából, megnevezve ennek két jellegzetes vonását;
- mutassatok be egy hasonlóságot az 1952-ben és az 1965-ben elfogadott román alkotmányok előírásai között;
- említetek meg két politikai gyakorlatot, amelyeket Romániában használtak 1971-1988 között;
- fogalmazzatok meg egy véleményt az 1990-2000 közötti romániai politikai gyakorlatokra vonatkozóan és támasszátok ezt alá egy történelmi érveléssel.

Figyelem! Pontozódik a **megfelelő történelmi nyelvezet** használata, az esszé **felépítése**, az **ok-okozati összefüggések** kiemelése, a **történelmi érv** kidolgozása (megfelelő történelmi tény **bemutatása**, valamint a **következtetéseket kifejező szavak** használata), a történelmi események **megfelelő időrendi/logikai sorrendjének**, valamint a **terjedelmi követelményeknek** a betartása